

ઘડઘડ...

ધ્યાનમાં બેઠેલા પરીક્ષિતને લાગ્યું કે કોઈ તેની કુટિરના દરવાજા ઠોકે છે. ઘડઘડઘડ... હથોડા પડતા હોય એમ કોઈ મુઠ્ઠી પછાડતું હતું. સામાન્ય રીતે પરીક્ષિતને ધ્યાનમાં હોય ત્યારે કશું જ સંભળાતું નહીં, પણ આજે આ અવાજ એટલો મોટો હતો કે પરીક્ષિતનું ધ્યાન તૂટી ગયું. આંખો ઉઘાડીને તેણે દરવાજા તરફ જોયું. દરવાજો તૂટી જાય એટલા જોરથી હચમચતો હતો.

“દરવાજો ખોલો...” બહારથી અવાજ સંભળાયો.

આંખ મીંચીને બેઠેલો પરીક્ષિત ઊંડા શ્વાસ લઈ રહ્યો હતો, ધ્યાનમાં હતો ત્યાં જ ઘડઘડઘડ... પરીક્ષિતની કુટિરનો દરવાજો તૂટીને પડી જાય એટલા જોરથી હચમચતો હતો. આ અવાજ સાંભળ્યા પછી પણ પરીક્ષિતના ચહેરા પર એક વિચિત્ર પ્રકારની શાંતિની ઓરા હતી. દુનિયાની કોઈ પણ તાકાત તેની શાંતિને ભંગ ન કરી શકે એવું પરીક્ષિતને જોઈને જ લાગી રહ્યું હતું. આટલા જોરથી અને બેચેન અવાજે ઠોકાતા દરવાજાને હચમચતા જોયા પછી પણ તેણે શાંત ચિત્તે આંખ મીંચી. બે-ચાર ક્ષણ પછી ફરી આંખો ખોલી. પન્નાસન છોડ્યું. બંને હથેળીને પોતાના ચહેરા પર અને પોતાનાં બંને બાવડાંથી શરૂ કરીને કાંડાં સુધી ફેરવી.

ઘડઘડઘડ... ફરી દરવાજો ઠોકાયો.

સવારે પાંચ ને વીસ. પરીક્ષિતે ઘડિયાળ તરફ જોયું.

પન્નાસનમાં બેઠેલો પરીક્ષિત કોઈ ધ્યાનસ્થ ઋષિ જેવો લાગતો હતો. તેના પહોળા ખભા, કસાયેલાં મજબૂત બાવડાં, પથ્થર જેવી છાતી, દાઢી-મૂછ અને ફોટોજેનિક ચહેરા સાથે શરીર પરનાં ભગવાં કપડાં તેને વધુ રસપ્રદ વ્યક્તિત્વમાં ફેરવી નાખતાં હતાં. તેને જોનાર કોઈને પણ સૌથી પહેલો વિચાર એ જ આવે કે આવા દેખાવડા અને વેલબિલ્ટ છોકરાએ મોંડલ બનવાને બદલે સાધુ બનવાનું કેમ સ્વીકાર્યું હશે?

હચમચતા દરવાજાને જોયા પછી પણ તેને ઊભા થવાની કોઈ ઉતાવળ નહોતી, “દરવાજો ખોલો...” દરવાજો ઠોકનાર વ્યક્તિ અત્યંત ઉતાવળમાં અને બેબાકળી હોય એવું લાગતું હતું.

“કોણ?” પરીક્ષિતે સ્થિર અવાજે પૂછ્યું.

ફરી દરવાજો ઠોકીને કોઈકે કહ્યું, “હું છું, બિલ્વ.”

“હમ્મ્...” દરવાજો ખોલીને પરીક્ષિત બારસાખની વચ્ચે ઊભો રહ્યો.

“બાબા યાદ કરે છે.” સામે ઊભેલા બિલ્વની ઉંમર વીસ-બાવીસથી વધુ નહોતી. કલીન શેવ ચહેરો, નમણું નાક અને તેજસ્વી આંખો આટલા આછા અજવાળામાં પણ ચમકતી હતી.

“આવું છું.” કહીને પરીક્ષિતે દરવાજો બંધ કરવાની તૈયારી કરી.

“હમણાં જ.” બિલ્વે દરવાજાને સહેજ ધક્કો માર્યો, “અર્જન્ટ છે.” બિલ્વે શક્ય એટલા સત્તાવાહી અવાજે કહ્યું, “બાબાએ કહ્યું છે - તરત જ લઈને આવ.”

પરીક્ષિત પર બિલ્વની વાતની કોઈ અસર જ નહોતી. તેણે આરામથી દરવાજો ઠેલ્યો, “તું જા, હું આવું છું.”

“પણ...” બિલ્વે દરવાજાને ફરી ધક્કો માર્યો, “નિષ્કલંકને લઈ આવ્યા છે.”

“શું થયું?” પરીક્ષિતે દરવાજો ખોલી નાખ્યો, “શું થયું નિષ્કલંકને?” તેનો ચહેરો, આંખો અને ભાવ બદલાઈ ગયાં.

“નિષ્કલંક મહાપ્રભુ... જડી ગયા છે.” આ એક વાક્ય પૂરું કરતાં તો જાણે બિલ્વને હાંફ ચડી ગઈ, તેણે ફૂસ-ફૂસ કરતા સ્વરે કહ્યું, “પેલીને ત્યાંથી જડ્યો...” પછી સહેજ અટકીને ઊંડો શ્વાસ લીધો. બિલ્વે આમતેમ જોઈને કહ્યું, “ત્રીજી વખત ત્યાંથી જ મળ્યો. સાચું કહું? તેને તો આવવું જ નહોતું. અત્યારે બાબા સખત નારાજ છે.” બિલ્વે ફરી એક નિઃશ્વાસ નાખ્યો, “નિષ્કલંક બેહોશ છે તોય તેને માર્યો.” તેણે ઘડીભર પરીક્ષિત સામે જોયું, પછી કહ્યું, “બાબા બોલાવે છે આપને.”

“આવું છું.” કહીને પરીક્ષિતે જરા બળપૂર્વક કુટિરનો દરવાજો બંધ કર્યો. બહાર રહી ગયેલો બિલ્વ શું કરવું તેની અસમંજસમાં થોડી વાર ઊભો રહ્યો, પછી ખભા ઉલાળીને ચાલવા લાગ્યો.

પરીક્ષિતની કુટિરની બહાર તેના જેવી જ ત્રણ કુટિર હતી. આવા કુટિરનાં ચોખંડાંઓ આખાય કોમ્પ્લેક્સમાં ફેલાયેલાં હતાં. પરીક્ષિતનો દરવાજો જેવો બંધ થયો કે તરત જ તેની સામેની કુટિરનો દરવાજો ખૂલ્યો.

કાળાં કપડાં પહેરેલી એક સ્ત્રીએ કુતૂહલથી બિલ્વને બોલાવ્યો, “એય...” સ્ત્રીના ચહેરા પર થોડુંક સ્મિત હતું. બિલ્વ ઊભો રહ્યો, “શું થયું?” પેલી સ્ત્રીએ પૂછ્યું.

“કંઈ નહીં.” બિલ્વના ચહેરા પર પકડાઈ ગયાના ભાવ સ્પષ્ટ હતા તેમ છતાં તેણે બેફિકરાઈથી કહ્યું, “કશું નથી થયું, કેમ?”

“તો સવારના પહોરમાં અહીં કેમ આવ્યો છે?” સ્ત્રીએ મજાક ઉડાવતી હોય એમ કહ્યું.

“બાબા યાદ કરે છે.” બિલ્વે ગૂંચવણમાં પરીક્ષિતની કુટિર તરફ ઈશારો કર્યો, “પરીક્ષિતને.”

“કેમ? આજે પણ સાધના કરાવવા પરીક્ષિતની જરૂર પડી છે?” સ્ત્રીના ચહેરા પર કોઈક રહસ્ય જાણતી હોવાનું ગૌરવ હતું, “નિષ્કલંક મળ્યો કે નહીં?”

“હૈં?” બિલ્વની આંખો પહોળી થઈ ગઈ.

“ક્યાંથી મળ્યો તે?” પેલી સ્ત્રીએ વધુ પંચાત કરી.

“તે તો... બાબાની કુટિરમાં છે.” કહીને બિલ્વે ચાલવા માંડ્યું. હવે આગળ સવાલ-જવાબ કરવાની તેની તાકાત ન હોય એ રીતે બિલ્વ મોઝાઈક ટાઈલ્સના બનાવેલા રસ્તા પર લગભગ દોડતો પરીક્ષિતની કુટિરના ચોખંડાંથી દૂર નીકળી ગયો.

“આ આશ્રમનું સત્યાનાશ થવા બેઠું છે.” કહીને તે સ્ત્રીએ દૂરથી આવતો અવાજ સાંભળવાનો

પ્રયત્ન કર્યો, “જેના આધારે આખો તામઝામ ટકાવવા મથે છે એ તો પોતે જ હાલમડોલમ થાય છે.”

હવામાં વહી આવતા અવાજમાં ઊંચા અવાજે ગવાતા શ્લોક સંભળાતા હતા. વહેલી સવારના આ મોંસૂઝાણાના સમયે શ્લોક અત્યંત પવિત્ર, અત્યંત મધુર લાગતા હતા. સ્ત્રીએ પણ ધીમા અવાજે એ જ શ્લોક ગણગણતાં પોતાની કુટિરનો દરવાજો બંધ કરી દીધો.

પરીક્ષિતે પોતાની કુટિરનો દરવાજો બંધ કરીને સેલફોન કાઢ્યો, “નિષ્કલંક અહીં પહોંચી ગયો છે.” પરીક્ષિતના અવાજમાં આરોહ-અવરોહ નહોતા. સામેથી કોઈક વાત થતી રહી. પરીક્ષિત ધ્યાનથી સાંભળતો રહ્યો, “રડવાથી હવે શું થશે?” ફરી સામેથી કશુંક કહેવાતું રહ્યું. થોડી મિનિટો પછી પરીક્ષિતે પૂછ્યું, “પણ ત્યાંનું સરનામું કોણે આપ્યું?” ફરી એક વાર સામેથી કંઈ કહેવાતું રહ્યું.

“ભલે, હું જઈને જોઉં છું. હવે નિષ્કલંકનું બહાર નીકળવું લગભગ અશક્ય છે. તેં જ બધું ગૂંચવી નાખ્યું. હવે રડીને શો ફાયદો?” કહીને પરીક્ષિતે ફોન ડિસ્કનેક્ટ કર્યો. શણની સ્વીપરમાં પગ નાખ્યા, કુટિરનો દરવાજો ખોલીને ફક્ત આગળિયો ભરાવીને એ ચાલી નીકળ્યો.

“યા દેવી સર્વભૂતેષુ શક્તિરૂપેણ સંસ્થિતા... નમસ્તસ્યૈ નમસ્તસ્યૈ નમસ્તસ્યૈ નમો નમઃ”

૨૫,૦૦૦થી વધુ લોકોનો અવાજ એકમેકમાં ભળીને એકસૂર થઈ ગયા હતા. કતારમાં ગોઠવાયેલા કાળાં વસ્ત્રોમાં સજ્જ માણસોની સાથે જાણે આસપાસનાં વૃક્ષોની હાર પણ એ જ સૂર, એ જ શબ્દો અને ભક્તિની એ જ છાલકમાં ભીંજાતી હોય એમ ડોલતી હતી.

વિશાળ યોગાનમાં પાથરેલી શેતરંજીઓ, તેના પર ગોઠવાયેલી ગાદીઓ, સફેદ દૂધ જેવી ચાદરો અને તેના પર કાળાં કપડાં પહેરેલા માણસો ચાવી આપેલાં રમકડાં જેવા લાગતા હતા. પૂર્વ દિશાનું આકાશ લાલ હતું. સૂર્ય ઊગવાની પહેલાંની ક્ષણો એક નવો દિવસ શરૂ થવાની પ્રતીક્ષા કરતી હતી.

ઉચ્ચ સ્વરે ગવાતા શ્લોકનો ધ્વનિ યોગાનમાંથી પડઘાઈને બગીચાનાં વૃક્ષો, છોડ અને છોડ પર ખીલેલાં ફૂલોને ડોલાવતો, હવામાં વહેતો-વહેતો જ્યાં પહોંચતો હતો એ નાનકડું મકાન જાણે આ સ્વરોને પોતાની ભીતર દાખલ થવા દેવા તૈયાર ન હોય એમ કાચના દરવાજા ચસોચસ ભીડીને ઊભું હતું. મકાનની દીવાલો કાચની હતી, પરંતુ ટફ્ટ ગ્લાસના સેન્ડવિચ સેટિંગ અને ગ્લાસ પર લગાડેલી ફિલ્મને કારણે એ મકાન કોઈ રહસ્યમય અસ્તિત્વની જેમ એકલુંઅટૂલું લાગતું હતું. કાળા ગ્રેનાઈટનું આ મકાન હરિયાળી વચ્ચે જાણે એક કાળું ટપકું હોય એમ ઊભું હતું. દરિયાને કિનારે ઊભેલા કોઈ ખડકો ઉપર ધસમસતાં આવતાં મોજાં અથડાય, પછડાય, વીખરાય અને ફેલાઈ જાય, લગભગ એ રીતે જ આ નાનકડા મકાનની કાચની દીવાલો પર હજારો અવાજો પડઘાઈને ફીણ-ફીણ થઈને વેરાઈ જતા હતા. વહેલી સવારનો પવન આશ્રમનાં ફૂલોની સુગંધ લઈને લગભગ આઠ એકરમાં ફેલાયેલા “મહાયોગેશ્વરી શક્તિ આશ્રમ”માં વહેતો હતો, પણ એ સુગંધ માટે આ મકાનમાં પ્રવેશબંધી હતી. આ આશ્રમનું અસ્તિત્વ જ રહસ્યમય

હતું. અહીં પ્રવેશ મેળવવો અઘરો હતો. શક્તિપાત અને શક્તિસાધનાની દીક્ષા લઈને આ આશ્રમના સાધક બનેલા ભક્તો જ અહીં પ્રવેશી શકતા. કોઈ ક્લબની જેમ કે કોઈ કોર્પોરેટ ઓફિસની જેમ એક ઇલેક્ટ્રોનિક બારકોડવાળું કાર્ડ દરેક સાધકને આપવામાં આવતું. આશ્રમના લોખંડના દરવાજા ફક્ત ઇલેક્ટ્રોનિક કાર્ડના બારકોડ રીડ કર્યા પછી જ બહારથી ખૂલતા. એ સિવાય આ દરવાજા ફક્ત અંદરથી જ ખૂલી શકે એવી કડક સિક્યોરિટી આ આશ્રમની વ્યવસ્થાનો ભાગ હતી.

મુંબઈ શહેરથી લગભગ બાવન કિલોમીટર દૂર કર્જતના રસ્તે આવેલા આ આશ્રમના વિશાળ ઊંચા લોખંડી દરવાજા આજે પણ બંધ હતા. દરવાજાની બહાર હજી ઘણા લોકો ઊભા હતા. તેમને આજે આશ્રમમાં પ્રવેશ મળી શક્યો નહોતો. મહાયોગેશ્વરી આશ્રમમાં રોજ સવારે પ્રવેશ નિઃશુલ્ક હતો, કાર્ડનો બારકોડ રીડ કરાવીને કોઈ પણ દાખલ થઈ શકતું. ફક્ત રવિવારે ખાસ સાધના માટે રૂપિયા પાંચ હજારની ટિકિટ હતી. એ પણ ફક્ત સદ્ભાગી પહેલા પચીસ હજાર સાધકોને જ મળતી. શનિવારની બપોરથી અહીંયાં લાઈન લાગતી, મોટા ભાગનું બુકિંગ તો ઓનલાઈન જ થઈ જતું. ભક્તગણ ભીતર દાખલ થવા માટે કંઈ પણ કરવા તત્પર રહેતા. આ ખાસ સાધનામાં નિષ્કલંક મહાપ્રભુજી સ્વયં ઉપસ્થિત રહેતા. તેમનાં દર્શન માત્રથી મનોકામના પૂર્ણ થાય છે એમ માનનારા લોકોની સંખ્યા આ દેશમાં અને દુનિયાભરના દેશોમાં ઘણી મોટી હતી.

“યા દેવી સર્વભૂતેષુ માયારૂપેણ સંસ્થિતા... નમસ્તરયૈ નમસ્તરયૈ નમસ્તરયૈ નમો નમઃ”ના ઉચ્ચારણની સાથે કોઈ વિચિત્ર પ્રકારના શ્વાસોચ્છ્વાસની પ્રક્રિયા પણ ચાલી રહી હતી. મંચ પર પદ્માસન વાળીને બેઠેલા બે કાળાં કપડાં પહેરેલા યુવાનો શ્વાસોચ્છ્વાસની પ્રક્રિયાનું ડેમોન્સ્ટ્રેશન કરતા હતા. આખીયે મેદની તે બે જણ જેમ અને જે કરતા હતા એ પ્રમાણે કરી રહી હતી. મોટા અવાજે શ્લોક બોલતા લોકોમાંથી કેટલાક રડતા હતા, કેટલાક હાથ જોડીને ધ્યાનમગ્ન હતા, કેટલાક એક પગે ઊભા થઈને ઊંચા અવાજે શ્લોક બોલી રહ્યા હતા તો કેટલાક નૃત્ય કરવા લાગ્યા હતા. શ્લોકની રિધમ, લય વધતો જતો હતો ને સાથે જ સાધકોની મેદનીનો ઉન્માદ પણ વધતો જતો હતો. કેટલાક તો બરાડા પાડવા માંડ્યા હતા, કેટલાકે પોતાના પહેરણ જેવા ઝભ્ભા કાઢવાના શરૂ કરી દીધા હતા.

શ્લોકના ઉચ્ચારણનો અવાજ આશ્રમના લોખંડી દરવાજા વટાવીને બહાર પહોંચતો હતો. બહાર ઊભેલા ભક્તો, સાધકો, વાંછુકોએ કશું ગુમાવી દીધું હોય એમ તદ્દન નિરાશ થઈને ઊભા હતા. ભીતર પ્રવેશી ચૂકેલા સૌનું ભાગ્ય આજે તેમનાથી વધુ સારું અને વધુ ફળદાયી પુરવાર થયું એ વાતે ગેટની બહાર ઊભેલાં ટોળાંમાંના પણ કેટલાક રડતા હતા. ગેટના સળિયાને ચોંટીને – વળગીને, સળિયાને હાથમાં પકડીને ઊભેલા લોકો અંદરના અવાજને પામવાની કોશિશ એવી રીતે કરતા હતા, જાણે વહી જતું પાણી પીવા માટે તરસ્યો માણસ જીભ લપકાવતો હોય.

લગભગ સ્થિર ઊભેલા એ ટોળાંમાં અચાનક ચહલપહલ થઈ ગઈ. ગેટ પાસે ઊભેલાં આ ટોળાં વીખરાવા લાગ્યાં. એક કાળા રંગની એસ્ટિન માર્ટિન કાર હોર્ન વગાડ્યા વગર ટોળાંને

વિખેરતી આગળ વધી. કારના કાચ પર ગ્લાસ કવર હતાં. આગળના વિન્ડસ્ક્રીન પર ડ્રાઇવર જોઈ શકે એટલો જ ભાગ ખુલ્લો હતો. ડ્રાઇવર સીટની બાજુમાં પણ કવર ચોંટાડેલું હતું. સ્થિર પાણીમાં હોડી પસાર થઈ જાય એમ બે તરફ વહેંચાઈ ગયેલાં વિરાટ ટોળાંની વચ્ચેથી એસ્ટિન માર્ટિન પસાર થઈ ગઈ. ગાડી પસાર થઈ ગયા પછી ટોળાંમાંથી કેટલાક લોકો ધૂળ માથે ચડાવવા લાગ્યા. કેટલાકે આંખોમાં આંસુ સાથે હાથ જોડ્યા, કોઈએ ફૂલમાળા તો કોઈએ છુટ્ટાં ફૂલ ફેંક્યાં. ગાડીની પાછળ દોડતાં ટોળાંએ તોતિંગ દરવાજા બંધ થતાં જ અટકી જવું પડ્યું. અટકી ગયેલા ટોળાંમાંથી એક જણે બૂમ પાડી, “નિષ્કલંક મહાપ્રભુ કી...”

“...જય”નો ઘોષ લોખંડના ગેટને વટાવતો જાણે ગાડીનો પીછો કરતો રહ્યો.

લોખંડના તોતિંગ દરવાજા રિમોટ કન્ટ્રોલથી ખૂલ્યા અને ફરી પાછા બંધ થઈ ગયા. લાલ માટીથી બનાવેલા ડ્રાઇવ-વે પર પસાર થતી ગાડી ચાવી દીધેલા રમકડાની જેમ ડોલી રહેલા સાધકોની પાછળથી સરકતી મોઝાઈક ટાઈલ્સના કેડી જેવા રસ્તાને પેરેલલ પસાર થઈને પેલા કિલ્લા જેવા કાળા બંધ મકાન પાસે આવી. ગાડીમાંથી પહેલા ડ્રાઇવર ઊતર્યો. સફેદ યુનિફોર્મ, કેપ, ગલવ સાથેનો એ ડ્રાઇવર કોઈ કમાન્ડોની જેમ કસાયેલો અને ચહેરાથી કૂર દેખાતો, કાળો, પ્રમાણમાં કદરૂપો કહી શકાય એવો માણસ હતો. તેની આંખો પર વહેલી સવારે પણ કાળા એવિયેટર સનગ્લાસીસ હતા.

તેણે ગાડીનો પાછળનો દરવાજો ખોલ્યો. દરવાજો ખૂલતાં જ જીન્સ અને ટી-શર્ટ પહેરેલો એક યુવાન છોકરો લગભગ બેહોશ હાલતમાં બહારની તરફ ઢળ્યો. આ બેહોશ છોકરો એટલે જેને માટે અહીં પચીસ હજાર લોકો એકઠા થયા હતા ને બહાર લગભગ એટલા જ ગેટની બહાર જેની પ્રતીક્ષા કરી રહ્યા હતા તે નિષ્કલંક મહાપ્રભુ! ગાડીમાંથી તેને પડી જતો અટકાવીને, માંડ-માંડ બહાર કાઢીને, સહારો આપીને લથડતા પગે ચાલતા નિષ્કલંકને લઈને ડ્રાઇવર નાનકડા મકાનના કાચના દરવાજા સુધી પહોંચે એ પહેલાં જ દરવાજા અંદરથી આપોઆપ ખૂલી ગયા.

સ્વાઈડ થઈ ગયેલા દરવાજામાંથી ડ્રાઇવર અને ડ્રાઇવરના ટેકે લથડતા પગે ચાલતો નિષ્કલંક અંદર દાખલ થયા.

હજી કોઈ કંઈ સમજે એ પહેલાં બેહોશ-લથડિયાં ખાતા નિષ્કલંકના ગાલ પર તમાચો વીંઝાયો, તક્કાક... મકાનની અંદર ઊભેલા બે છોકરાઓ, બિલ્વ અને પ્રેમ આ જોઈને ડરી ગયા. તમાચો પડવાને કારણે બેહોશ નિષ્કલંક વધુ લથડ્યો, તેને સંભાળવાના પ્રયત્નમાં ડ્રાઇવર પણ ડગમગ્યો. પછી બીજો તમાચો, તક્કાક... બેહોશ નિષ્કલંક પાસે પડેલી ખુરશીમાં ફસડાઈ પડ્યો. તેનું શરીર તેના કઢ્યામાં નહોતું.

જેણે તમાચો માર્યો હતો તે, એક ગોરો બટકો માણસ હતો.

“બાબા!” ડ્રાઇવરથી બોલાઈ ગયું. લાલચોળ આંખોએ બાબા બેહોશ નિષ્કલંક તરફ જોઈ રહ્યા. પછી નિષ્કલંકના વિસ્સા વાળ પકડીને તેનું માથું ધુણાવ્યું. આખું શરીર હચમચ્યું, પણ નિષ્કલંકની આંખો ઊઘડી નહીં.

ફરી એક તમાચો પડ્યો, પણ નિષ્કલંક બંધ આંખે માથું ઢાળીને નિશ્ચેષ્ટ બેસી રહ્યો. તમાચો

મારનાર સવાપાંચ ફૂટનો ગોરો, બટકો માણસ હતો. તેના માથા પર વાળ અવ્યવસ્થિત રીતે વધેલા હતા. તેની દાઢી લગભગ છાતી સુધી હતી. પેટ બહાર હતું ને શરીર કરતાં વિચિત્ર રીતે વધું હોવાને કારણે પેટનો અર્ધગોળ ટુકડો જાણે વધારાનો હોય એમ, ઉપરથી ચોંટાડ્યો હોય એમ લાગતું હતું. લાલ લુંગી-કુર્તામાં તે માણસ કોઈ ઢીંગલા જેવો લાગતો હતો. કોધમાં તેનો ગોરો ચહેરો લાલ થઈ ગયો હતો.

“શું કરો છો બાબા?” કૂર ચહેરાવાળા ડ્રાઈવરની આંખોમાં ઝળઝળિયાં આવી ગયાં, “એ હોશમાં નથી.”

“પણ લાવવો પડશે, હોશમાં લાવવો પડશે આ હરામખોરને.” બાબાએ ફરી તમાચો મારવા હાથ ઉપાડ્યો, પણ ડ્રાઈવરે તેમનો હાથ મજબૂતીથી પકડી લીધો. બાબાની બૂમથી કાચનો દરવાજો હચમચી ઊઠ્યો છતાં અવાજ બહાર ન ગયો, “નિષ્કલંક...” બાબાએ ગુસ્સામાં નિષ્કલંકનું જડબું પકડીને તેનો ચહેરો હલાવ્યો, “મારું ચાલે તો ખૂન કરી નાખું આ બાસ્ટર્ડનું. આસ્તિનનો સાપ સાલો. કર્યા -કારવ્યા પર પાણી ફેરવવા બેઠો છે.” બાબા હાથ હલાવતાં જોર-જોરથી બોલતાં આંટા મારતા હતા, “આ નિષ્કલંક! હરામખોર સાલો! આશ્રમની બ્રાન્ડ છે.” એક સાધુના મોઢે કલ્પી ના શકાય એવી ભૂંડાબોલી ગાળો દેતાં બાબાએ ડ્રાઈવર સામે જોયું, “આને તો એક મિનિટમાં બહાર ફેંકાવી દઉં, પણ તેનો બાપ બધું તેના નામે કરીને ગયો છે.” બાબાની આંખો કોઈ અંગારા જેવી તગતગતી હતી, “હવે એક વધારાની ભૂલ કરશે ને તો તેના બાપ પાસે મોકલીને આની સમાધિ ચણાવી દઈશ આ આશ્રમમાં.”

આ બધી ચર્ચા દરમિયાન પાછળ ઊભેલા બે છોકરાઓનો હવે બાબાને ખ્યાલ આવ્યો. તેમણે બિલ્વ તરફ જોઈને કહ્યું, “જા, પરીક્ષિતને બોલાવ.” પછી ઉમેર્યું, “તરત.” કહીને તેમણે હાથમાં પકડેલા રિમોટથી કાચના દરવાજા ખોલ્યા. બિલ્વ બહાર નીકળી ગયો. બાબાએ પ્રેમ તરફ ફરીને કહ્યું, “તું તમાશો જોવા ઊભો છે?” પ્રેમ નીચું જોઈને ત્યાંથી બહાર નીકળી ગયો.

ડ્રાઈવરને ગાળ દઈને બાબાએ પૂછ્યું, “અહીંથી બહાર ગયો કેવી રીતે?”

નતમસ્તક ઊભેલા ડ્રાઈવરે ધીમેથી કહ્યું, “હું લઈ ગયો. તેમણે બહુ જીદ કરી એટલે...” ડ્રાઈવરની આંખોમાં આ રૂપાળા છોકરા માટેની લાગણી અને પ્રેમ છાનાં રહી શકે એમ નહોતાં, “તેમણે પ્રોમિસ કરેલું કે એ હયાતને મળીને તરત પાછા આવશે... પણ...” ડ્રાઈવર આગળ બોલી ના શક્યો.

“એ હયાતની તો હું સોપારી આપી દઈશ. ટુકડા કરાવી નાખીશ સાલીના...” બટકા બાબા એટલા જોરથી બોલતા હતા કે તેમનો અવાજ ફાટી જતો હતો, “તારે સમજવું જોઈએ. આશ્રમની મર્યાદા ભંગ કરીને તું નિષ્કલંકની ફાલતુ માગણીઓ સંતોષે છે. તારો પગાર આશ્રમમાંથી થાય છે. આને તો અક્કલ નથી, પણ ત્રીસ વર્ષથી તપસ્યા કરી છે આ સામ્રાજ્ય ઊભું કરવા. આજે પચીસ હજાર લોકો પાંચ-પાંચ હજાર રૂપિયા આપીને પોતાની જાતને સદ્ભાગી માને છે ને બહાર ઊભેલા કપાળ કૂટે છે.” કહીને લાલ વસ્ત્રધારી બાબાએ પોતાની દાઢી પર હાથ ફેરવ્યો.

“પા... ણી.” અસ્ફુટ શબ્દો નિષ્કલંકના ગળામાંથી નીકળ્યા, તેણે હોઠ પર જીભ ફેરવી,

તેના હોઠ ઉપરની ચામડીમાં તિરાડો પડી ગઈ હતી, એકાદ તિરાડમાંથી લોહીનો ટશિયો ફૂટ્યો હતો, “પા... ણી...” તેણે ફરી કહ્યું.

“કશું નહીં મળે તને.” બાબાના અવાજમાં દયાનો છાંટો નહોતો.

ડ્રાઈવરે નજર નીચી રાખીને અત્યંત નમ્રતાથી કહ્યું, “તેમને કંઈ જ સમજ નથી પડતી. આ મડદાને મારવા જેવું છે.” થૂંક ગળા નીચે ઉતારીને ડ્રાઈવરે ડરતાં-ડરતાં કહ્યું, “ખ્લીઝ, તેમને પાણી આપો.”

“આમ ને આમ ચાલ્યું તો આપણા બધાયનાં મડદાં પડશે અહીં.” બાબાએ પાસે પડેલા તાંબાના ગ્લાસમાંથી એક ઘૂંટડો ભર્યો, “અમે બધાય નશો કરીએ છીએ, પણ આવું તે હોય? આ તો...” તેમણે ઘૂણાથી નિષ્કલંક સામે જોયું.

“તમે તો જાણો છો એ બિચારા કેમ નશો કરે છે.” ડ્રાઈવર કદાચ પહેલી વાર બાબા સામે દલીલ કરતો હતો, “એ બિચારા તો...”

“અરે હા! બિચારો!” બાબાએ ઉશ્કેરાટમાં નિષ્કલંકના ગાલ પર ફરીથી એક-બે હળવી થપાટો લગાવી જોઈ, “ઊઠ... નિષ્કલંક જાગ.” બાબાએ ડ્રાઈવર સામે જોયું, “આ બિચારાને મેં નહોતું કહ્યું કે હયાતની પાછળ ખુવાર થઈ જાય. ભૈરાં તો અમનેય ગમે છે, પણ ભૈરાં પાછળ રૂપિયા ખર્ચાય, જાત ન ખર્ચાય.” બાબાએ ફરી તાંબાના ગ્લાસમાંથી મોટો ઘૂંટડો ભર્યો, “રૂપિયા ખર્ચવાની ક્યાં ના પાડી છે મેં, પણ આ તો મજનૂ થવા બેઠો છે.”

“એ હયાત વગર જીવી નહીં શકે.” ડ્રાઈવરે સ્નેહથી નિષ્કલંકના વાળ સરખા કર્યા, તેની ઢળી પડતી ડોકને આધાર આપીને જરા સરખી, સ્થિર કરી, “તમે તેની સાથે...”

ડ્રાઈવરનું વાક્ય પૂરું થાય એ પહેલાં બાબા ગજર્યા, “અમે જે કર્યું છે તેના ભલા માટે કર્યું છે. તે જ્યાં બેઠો છે ને જ્યાં પહોંચવાનો છે ત્યાં આવા બધા વેવલાવેડા ના પોસાય. એવું કેમ નથી સમજાતું તારા આ બિચારાને? એ તો પેલી છોકરી પાછળ જાત બરબાદ કરવા બેઠો છે ને તે છોકરી તો...” બાબાએ મોઢું ફેરવી લીધું પછી જાણે થૂંકતા હોય એમ બોલ્યા, “આ બધી નટીઓ... તેના કરતાં તો ફોરસ રોડની રંડી વધુ વફાદાર હશે.” કહેતાં-કહેતાં પહેલી વાર બાબાની આંખમાં દયા દેખાઈ, “પૈસા લઈને સર્વિસ તો આપે છે ગ્રાહકને...”

“પ... પાણી.” નિષ્કલંક હોઠ પર જીભ ફેરવી રહ્યો હતો. બાજુમાં પડેલો ઠંડા પાણીનો જગ લઈને બાબાએ નિષ્કલંકના માથે ઊંધો વાળ્યો. તેના માથા પર ઠંડા પાણીની ધાર થઈ. વિસ્સા વાળ પર થઈને પાણી તેના આખા ચહેરાને ભીંજવતું હોઠ સુધી પહોંચ્યું એટલું નિષ્કલંકે જીભ બહાર કાઢીને પીધું ને બાકીનું તેનાં કપડાંને ભીંજવતું પરિશ્ચિન કાર્પેટમાં સમાઈ ગયું.

ઘડિયાળમાં સાડાપાંચનો ડંકો પડ્યો. બેચેન બાબાની ધીરજ ખૂટી ગઈ હતી, “પેલો બિલ્વનો બચ્ચો ક્યાં મરી ગયો?” તેમનું વાક્ય પૂરું થાય એ પહેલાં જ કાચના દરવાજા પર બિલ્વ દેખાયો. બાબાએ અંદરથી રિમોટનું બટન દબાવ્યું, દરવાજા સ્લાઈડ થઈને ખૂલ્યા. બે દરવાજાની વચ્ચેથી બિલ્વ અંદર દાખલ થયો, હાંફતો ને થોડો ડરેલો પણ હતો.

તેની સાથે બીજું કોઈ દેખાયું નહીં એટલે બાબાએ બૂમ પાડી, “પરીક્ષિત ક્યાં છે? તેને

બોલાવવા તને મોકલ્યો હતો ને?” તેમનો અવાજ એટલો મોટો હતો કે સફેદ કપડાંમાં ઊભેલા ડ્રાઇવરે રિમોટ પોતાના હાથમાં લઈને દરવાજો બંધ કરી દીધો. બાબાનો અવાજ બહાર જાય એ પહેલાં બહાર ચાલી રહેલા શ્લોકનું ગાન ભીતર પ્રવેશી ગયું. હજારો અવાજ એકસામટા ગાતા હતા, “યા દેવી સર્વભૂતેષુ માતૃરૂપેણ સંસ્થિતા... નમસ્તસ્યૈ નમસ્તસ્યૈ નમસ્તસ્યૈ નમો નમઃ”

“એ...” બિલ્વે જરાક સંકોચાઈને-ડરીને કહ્યું, “આવે છે.”

“તેં કહ્યું નહીં કે મેં તરત બોલાવ્યો છે?”

“કહ્યું.” બિલ્વ ધ્રુજવા લાગ્યો.

“તો?” બાબાએ ચિડાઈને કહ્યું, “હજામત કરવા બેઠો છે ગધેડો?”

“તે... ધ્યાન કરતો હતો.” બોલતાં-બોલતાં ઓરકન્ડિશન કમરામાં બિલ્વના કપાળ પર પરસેવો વળી ગયો.

“ધ્યાન?” બાબાનો ચહેરો થોડો વધુ લાલ થયો. તેમણે વ્યંગમાં હસીને કહ્યું, “આ આખા આશ્રમમાં તે એકલો જ છે, જે સાચે જ ધ્યાન કરે છે. અમે તો બધા ઘાસ કાપીએ છીએ, નહીં?” પછી તેમણે ડ્રાઇવર સામે જોયું, “જસ્ટ ગો એન્ડ ગેટ ડિમ. આ બહારની ભીડ બેકાબૂ થઈ જાય એ પહેલાં તેમને ધંધે લગાડવા પડશે. પરીક્ષિત સિવાય બીજું કોઈ નહીં કરી શકે એ.” તેમણે તિરસ્કારથી બેહોશ નિષ્કલંક તરફ નજર નાખી.

“જી.” કહીને ડ્રાઇવરે બહાર જવા પગ ઉપાડ્યા કે કાચના દરવાજા સામે પરીક્ષિત દેખાયો. અર્ધપારદર્શક દરવાજાની પેલે પાર હોવા છતાં પરીક્ષિતનું સુદૃઢ શરીર અને સ્થિર આકૃતિ સ્પષ્ટ જણાતાં હતાં. ડ્રાઇવરે રિમોટથી દરવાજા ખોલ્યા, પરીક્ષિત ભીતર પ્રવેશીને ઊભો રહ્યો.

લગભગ છ ફૂટ એક ઈંચની ઊંચાઈ અને વધારાની ચરબી વગરનું પરીક્ષિતનું શરીર સાચે જ કોઈ યોગીનું શરીર કે પથ્થરની દેવપ્રતિમા જેવું લાગતું હતું. એ સ્થિર ઊભો હતો. તેના ચહેરા પર કોઈ ભાવ નહોતા. પરીક્ષિતે ઓરડામાં નજર ફેરવી. ખુરશીમાં માથું ઢાળીને બેઠેલો નિષ્કલંક, તેના ભીના વાળ, ભીનાં વસ્ત્રો અને નીચે પરિચયન કાર્પેટ પર પડી ગયેલું પાણીનું ચકરડું તેણે નોંધ્યું. ડ્રાઇવર સાથે પરીક્ષિતની નજર મળી. ડ્રાઇવરે આંખો ઝુકાવી દીધી તે પણ પરીક્ષિતે નોંધ્યું.

“પ્રણામ.” પરીક્ષિતે બેઉ હાથ જોડીને મસ્તક નમાવ્યું.

“આયુષ્યમાન.” બાબાએ હાથ ઊંચો કર્યો. પરીક્ષિતની સામે ઊભેલા બાબા થોડા વધુ બટકા લાગવા માંડ્યા. તેમણે સમય વેડફ્યા વગર કહ્યું, “આજે સાધના તારે કરાવવી પડશે. જા મંચ પર.”

“હું નહીં જાઉં.” પરીક્ષિતનો અવાજ તદ્દન સ્થિર હતો. તેના આ ત્રણ શબ્દો સાંભળીને બિલ્વની આંખો પહોળી થઈ ગઈ. તેના કપાળ પરનો પરસેવો વધુ ઝડપથી વહેવા માંડ્યો. ડ્રાઇવરે સામે ઊભેલા પરીક્ષિતને ઇશારો કરવા ડોકું ધુણાવ્યું, પણ પરીક્ષિત ઉપર ડ્રાઇવરની ચેતવણીની કોઈ અસર થઈ નહીં, “હું તો આ આશ્રમ છોડીને જાઉં છું, આવતી કાલે.”

“એવું કોણે નક્કી કર્યું?” બાબાની ભમ્મર સંકોચાઈ. ચહેરો બદલાઈ ગયો. એ હવે પરીકથાના કોઈ બટકા રાક્ષસ જેવા લાગવા માંડ્યા, “કોને પૂછીને?”

“મારે કોને પૂછવાનું? પૂછીને આવ્યો નહોતો... તો જવા માટે પૂછવાની જરૂર નથી.” ડ્રાઇવર અને બિલ્વ – બંને ભયાનક ડરી ગયા હતા, “હું આવતી કાલે સવારે ઘેર પાછો જાઉં છું. હવે સંન્યાસી નથી હું, સાધક નથી, આશ્રમવાસીયે નહીં રહું, આવતી કાલ સવારથી..”

“સવાર કોણે દીઠી છે.” પરીક્ષિતનું વાક્ય પૂરું થાય એ પહેલાં બાબાના ચહેરા પર એક રહસ્યમય સ્મિત આવ્યું, “અહીં આવનારા કદાચ પોતાની ઈચ્છાથી આવતા હશે, પણ બહાર જવા માટે મારી રજા લેવી પડે છે.” બાબાએ કહ્યું.

“હું કોઈની રજા લેતો નથી, ક્યારેય.” પરીક્ષિતના અવાજમાં સહેજ પણ કંપ નહોતો, “હું મારી મરજીનો માલિક છું. મારી જિંદગી મારી પોતાની છે ને તેને કેમ જીવવી એ નિર્ણય પણ મારો પોતાનો જ છે.”

“આઘી ખસ.” એક ટાલિયા પુરુષે પોતાની બાજુમાં સૂતેલી કમનીય વળાંકો ધરાવતી સ્ત્રીને ધક્કો માર્યો, “મને આ બધી મગજમારી નથી જોઈતી.”

“આઈ નો, તને બહુ ટેન્શન છે. પેલો પાછો આવે છે...” સાત બાય સાતના સિસમના કોતરણીવાળા પલંગ પર સૂતેલી એક રેશમની કાયા તેની બાજુમાં સૂતેલા પુરુષને ફરી લપેટાઈ, તેણે પોતાનો હાથ પુરુષના ગળામાં નાખીને કહ્યું, “ભગીરથ, તારી મા તો પેંડા વહેંચશે...”

મુંબઈ શહેરના વાલકેશ્વર વિસ્તારના એક બંગલામાં આઘેડ વયનો પુરુષ અને તેનાથી અડધી ઉંમરની સ્ત્રીનું યુગલ એરકન્ડિશન કમરામાં એકબીજાના બાહુપાશમાં લપેટાયેલું હતું. રવિવારની સવાર હતી, કોઈને ક્યાંય જવાની ઉતાવળ નહોતી, પણ પલંગમાં સૂતેલા પુરુષનો ઉચ્ચાટ અને ઉકળાટ તેના પોતાનાથી સહન ન થતો હોય એમ તે બેચેન બનીને પડખાં બદલતો હતો. સ્ત્રી હળવે હાથે તેના પુરુષત્વને જગાડતી, ત્રાંસી આંખે તેના ચહેરાના હાવભાવને વાંચવાનો પ્રયાસ કરી રહી હતી.

“સુષમા, પ્લીઝ.” કહીને પલંગમાં સૂતેલા ભગીરથે તેનો હાથ ખસેડી નાખ્યો. ભગીરથ બેઠો થવા જતો હતો, પણ સુષમાએ હાથના દબાણથી તેને પાછો સુવડાવ્યો, તેના ગાલ પર હળવું ચુંબન કર્યું. સામાન્ય રીતે આવી કોઈ પણ ચેષ્ટાથી ભગીરથ ઉશ્કેરાઈ જાય કે પીગળી જાય, પણ આજે તેણે અકળામણથી સુષમાને આઘી ખસેડી ને પછી છણકો કર્યો, “શું કરે છે? હટ!”

“હું જાણું છું તારી હાલત ખરાબ થઈ ગઈ છે.” ભગીરથ કરતાં લગભગ અડધી ઉંમરની સુષમાએ તેને તુંકારે સંબોધતાં કહ્યું, “પેલો પાછો આવશે તો સૌથી વધારે વાટ તારી લાગવાની છે. તેં તેના પૈસા પર જલસા કર્યા છે. હવે તે આવશે એટલે તારા હિંસાબો ખૂલશે. મૈત્રેયીદેવી તને પલાખાં પૂછશે...” સુષમાએ હસતાં-હસતાં કહ્યું, “ભગીરથ માધવાણી, તું તો ગયો. તારી મા સોટીએ-સોટીએ ફટકારશે તને.” સુષમાનું વાક્ય પૂરું થાય એ પહેલાં ભગીરથે તેને ખુલ્લા વાળ પકડીને ઝકઝોરી નાખી, સુષમાનું માથું પાછળની તરફ ઝૂકી ગયું. પીડાથી સુષમાના દાંત

તેના હોઠ પર દબાયા. ઝટકાથી માથું છોડાવીને તેણે વધુ ઝનૂનથી ઉમેર્યું, “મને મારવાથી શું થશે? તારા ભાઈના સ્વાગતની તૈયારી થઈ ગઈ છે. તારી મા મને સાથે લઈને તેને લેવા કાલે કર્જત જવા નીકળશે. તાકાત હોય તો રોક તારી માને...” પછી તેણે ગાળ બોલતી હોય એમ એટલા તિરસ્કારથી કહ્યું, “ને જો રોકવાની તાકાત ન હોય તો મારું અનારકલી પહેરીને મુજરો કરજે તારા ભાઈની સામે... આવતી કાલે સવારે બંને ભાઈઓની ઐયાશી પૂરી થઈ જશે. તમારો બોસ આવે છે, કાલે.”

“આજ અને કાલની વચ્ચે ચોવીસ કલાક છે.” ભગીરથ માધવાણીએ એક હથેળી બીજી હથેળી પર ઘસતાં સુષમાની સામે જોઈને ખંધાઈથી કહ્યું, “કર્જતથી મુંબઈનો રસ્તો બાસઠ કિલોમીટરનો છે... ઘણો સમય છે મારી પાસે ને ઘણો લાંબો રસ્તો કાપવાનો છે તારા પરીક્ષિતે.”

“કેમ? શું કરી લઈશ તું?” સુષમાના ચહેરા પર થોડુંક કુતૂહલ અને થોડો તિરસ્કાર હતો.

“હું ખેલ કરીશ. એક એવો ખેલ, જેમાં એક સામટું ઘણુંબધું ખલ્લાસ થઈ જશે.” ભગીરથ કહી રહ્યો હતો, “હવે તારો પરીક્ષિત છે, હું છું ને અમારી વચ્ચે આ ચોવીસ કલાક ને બાસઠ કિલોમીટરનો ફાસલો છે.”

“તું બાયલો છે...” તેણે ભગીરથની આંખમાં આંખ નાખીને કહ્યું, “તું કંઈ નહીં કરી શકે. તે અહીં આવશે, તમારા બધા પર રાજ કરશે ને તમે બધા તેના ગુલામ થઈને તેનાં તળિયાં ચાટશો.” ભગીરથે જોરથી સુષમાના ગાલ પર તમાચો જડી દીધો. સુષમા હસતી રહી. હસતાં-હસતાં તેની આંખોમાં પાણી આવી ગયાં, પણ ભગીરથને જોઈને તેની આંખોમાંથી ઊભરાતો તિરસ્કાર સહેજેય ઘટ્યો નહીં, “તે એક જ મર્દ છે તમારા ઘરમાં, બાકીના બેઉ છક્કા જણ્યા છે તારી માએ.” સુષમા બોલતી રહી ને ભગીરથ બેચેન થઈને આંટા મારતો રહ્યો.

રવિવારની આજની સવાર વાલકેશ્વરમાં આવેલા ‘પરિવાર’ બંગલાના દરેક કમરામાં બેચેની લઈને ઊગી હતી. વાલકેશ્વર, ત્રીન બત્તીથી આગળ જઈને જમણી બાજુ ઊતરતા ઢાળ પાસેનો ત્રીજો બંગલો એટલે ‘પરિવાર’. આ ઘરમાં કુલ સાત જણ વસતા હતા, પરંતુ આ બંગલાની દેખરેખ - સાચવાણી અને ડોમેસ્ટિક કામો માટે ટોટલ બાવીસ જણનો સ્ટાફ હતો, ડ્રાઇવર્સ અલગ!

આ બંગલો મુંબઈના હેરિટેજ બિલ્ડિંગ્સમાંનું એક ગણી શકાય. ‘ઇન સાઇડ આઉટ સાઇડ’, ‘બેટર હોમ્સ’, ‘હાઉસ બ્યૂટીફૂલ’, ‘લીવિંગ’ અને ‘રિયલ સિમ્પલ’ જેવા મેગેઝિન્સમાં આ બિલ્ડિંગ અને તેની ભીતરના કમરાઓની તસવીરો છપાઈ ચૂકી હતી. આ બંગલાની બહારથી

પસાર થનાર દરેક વ્યક્તિની નજર એક વાર તો આ બંગલા અને તેના આર્કિટેક્ચરની પ્રશંસા કર્યા વિના રહી શકતી નહીં.

બંગલાનું નામ ભલે ‘પરિવાર’ હોય, પણ આ બંગલામાં વસતા સાતેય જણ પોતપોતાની જિંદગી જીવતા હતા અને કોઈને બીજાની જિંદગી વિશે ઝાઝી નિસબત નહોતી. બધા જ એકબીજાને સહી લેતા, કારણ કે ‘બંગલો’ છોડવાની કોઈની તૈયારી નહોતી ને આ પરિવારનાં વડીલ મૈત્રેયીદેવી માધવાણી કોઈને ‘ઘર’ છોડીને જવાની પરવાનગી આપતાં નહોતાં.

મૈત્રેયીદેવીનો સૌથી મોટો દીકરો ભગીરથ.

ત્રણ-ત્રણ લગ્ન કર્યા પછી પણ ભગીરથ પિતા નહોતો બની શક્યો. ભગીરથની ત્રીજી પત્ની સુષમા તેનાથી અડધી ઉંમરની સુંદર અને સેક્સી સ્ત્રી હતી.

પરિવારનો બીજો દીકરો એટલે હૃષીકેશ. તેની પત્ની લેખા ને હૃષીકેશનાં બે સંતાનો - વેદ અને ઋચા.

આમ જોવા જઈએ તો એક સંયુક્ત, સમૃદ્ધ, સાંપ્રત અને સંપન્ન કુટુંબ, પણ સુખ અને શાંતિ આ બંગલામાં પ્રવેશવાની હિંમત નહોતાં કરતાં. સંપ તો ક્યારનોય ઘર છોડીને જઈ ચૂક્યો હતો.

ભગીરથના રૂમમાં આજે રવિવારની સવારે રોમાન્સને બદલે રેસ્ટલેસનેસ હતી. તેની પત્નીએ વહાલ કરવાનો પ્રયાસ કર્યો, પણ ભગીરથે તેને ધક્કો મારીને આઘી ખસેડી.

સુષમાએ ભગીરથને ચોપડાવી, “આવતી કાલે સવારે બંને ભાઈઓની ઐયાશી પૂરી થઈ જશે. તમારો બોસ આવે છે કાલે.”

“આજ અને કાલની વચ્ચે ચોવીસ કલાક છે.” ભગીરથ માધવાણીએ એક હથેળી બીજી હથેળી પર ઘસતાં સુષમાની સામે જોઈને ખંધાઈથી કહ્યું, “કર્જતથી મુંબઈનો રસ્તો બાસઠ કિલોમીટરનો છે... ઘણો સમય છે મારી પાસે ને ઘણો લાંબો રસ્તો કાપવાનો છે તારા પરીક્ષિતે.”

“કેમ? શું કરી લઈશ તું?” સુષમાના ચહેરા પર થોડુંક કુતૂહલ અને થોડો તિરસ્કાર હતો.

“હું ખેલ કરીશ... એક એવો ખેલ, જેમાં એકસામટું ઘણુંબધું ખલ્લાસ થઈ જશે.” ભગીરથ કહી રહ્યો હતો, “હવે તારો પરીક્ષિત છે, હું છું ને અમારી વચ્ચે આ ચોવીસ કલાક ને બાસઠ કિલોમીટરનો ફાંસલો છે.”

“એક રાતમાં કંઈ નહીં બદલાય ભગીરથ. જો ખરેખર કંઈક કર્યું હોત તો આ ત્રણ વર્ષમાં ઘણું બદલાઈ ગયું હોત. તારી મા એકલી હતી ત્યારે તેને ખભો આપી દેવાનો હતો. જવાબદારીને તારા ખભે મૂકતાં-મૂકતાં તે ક્યારે તારા હાથમાં અધિકારો આપી દેત તેની તેને પોતાનેય ખબર પડી ના હોત.” સુષમાએ આળસ મરડી, “યુ મિસ્ડ ધ બસ... તું તક ચૂકી ગયો. હવે કંઈ નહીં કરી શકે.”

ભગીરથ અને સુષમા ક્યાંય સુધી આ જ વિષય પર દલીલો કરતાં રહ્યાં. ભગીરથના રૂમની જેમ જ હૃષીકેશના રૂમમાં પણ એ જ ચર્ચા ચાલી રહી હતી.

“શું કરીશું હવે?” લેખા માધવાણી પોતાના શરીરની ચરબીને ઢાંકતી વિક્ટોરિયા સિકેટના ગાઉનને લપેટી રહી હતી. તેની આંખો નીચે કાળાં કૂંડાળાં સ્પષ્ટ દેખાતાં હતાં.

“ડોન્ટ આસ્ક મી.” ચીડચીડા અવાજમાં હષીકેશે જવાબ આપ્યો, “મને પૂછીને ગયો હતો? મને પૂછીને પાછો આવે છે તે?”

“તમારો ભાઈ છે...” લેખાના અવાજમાં થોડી મજાક અને થોડો તિરસ્કાર હતો, “તમને ના પૂછું તો કોને પૂછું? તમારી માને? તેણે તો સ્વાગતની પૂરેપૂરી તૈયારી કરવા માંડી છે. આજે તો બંગલા પર રોશની થવાની છે.” લેખાએ અરીસામાં જોઈને તેના ખભાથી સહેજ લાંબા વાળ ભેગા કરીને બટરફ્લાય ક્લિપમાં બાંધી દીધા, “ઘર, બિઝનેસ અને તમામ પ્રોપર્ટી પર તેનો હક હતો, પાછું માગશે બધું.”

“મરી કેમ ના ગયો?” હષીકેશની અકળામણ જોઈને લેખાને જાણે મજા આવતી હતી, “સાલો! ગયો ત્યારે પણ ડ્રામાબ્રાજ ને આવે છે ત્યારે પણ નૌટંકી.”

“વેલ! ગમે તેટલો ગુસ્સો કરો, તેને રોકી શકવાની તાકાત નથી તમારી.” લેખાએ ચાબખો ફટકારતી હોય એમ કહ્યું, “તમારી મા રિમોટ કન્ટ્રોલથી ચલાવે છે તમને બેય ભાઈઓને ને તમે પણ હા જી મા... હા જી મા... કરતાં તેમના પછવાડાને ચાટો છો.” હષીકેશ ખુરશીમાંથી ઊભો થઈને લેખા પર ધસી આવ્યો. તેણે બંને હથેળીમાં લેખાનું ગળું પકડી લીધું. લેખાએ હષીકેશના ચહેરા પર નહોર ભરી લીધા. હષીકેશને ધક્કો મારીને તેણે જોરથી કહ્યું, “મને મારી નાખવાથી કંઈ નહીં થાય. શાંતિથી જીવવું હોય તો તેને મારી નાખો, જેને લીધે આ બધી પળોજણ ઊભી થઈ છે.”

“યુ આર રાઇટ.” લેખાનું ગળું છોડીને હષીકેશ વિચારમાં પડી ગયો, “તેને મારી નાખવો જોઈએ, નહીં? બધી સમસ્યાનો અંત.” હષીકેશના ચહેરા પર અંધું સ્મિત આવી ગયું, “થેન્ક યુ ફૉર ધ આઈડિયા, સ્વીટહાર્ટ.”

ટેબલ પર પડેલી ડાયમંડની વીંટીઓ એક પછી એક પોતાની આંગળીમાં પરોવતાં લેખાએ પણ લુચ્ચું સ્મિત કર્યું, “યુ આર ઓલ્વેઝ વેલકમ ડાર્લિંગ.”

હષીકેશની આંખો ઝીણી થઈ ગઈ. તેની નજર સામે પંખા પર ઝૂલતા, છાતીમાં બુલેટનાં કાણાં સાથે લોહીના કૂંડાળામાં પડેલા, એક્સિડેન્ટ થયેલી ગાડી સાથે સ્ટિયરિંગ પર માથું નાખીને છેલ્લા શ્વાસ લેતા, ખાઈમાં ખાબકતા પરીક્ષિતનાં દશ્યો દેખાવા લાગ્યાં. તેના ચહેરા પર સ્મિત આવી ગયું, તેના હોઠ ગોળ થઈ ગયા અને એ સિટી વગાડવા લાગ્યો.

એક તરફ વાલકેશ્વરના એ બંગલામાં બેચેની હતી, તો બીજી તરફ કર્જત પાસે ‘મહાયોગેશ્વરી શક્તિ આશ્રમ’ના એ કાળા રહસ્યમય મકાનમાં પણ ઉગ્ર ચર્ચા ચાલી રહી હતી.

સાવ શાંત ચિત્તે ઊભેલો પરીક્ષિત દઢતાથી કહી રહ્યો હતો, “હું આવતી કાલે સવારે ઘેર પાછો જાઉં છું. હું હવે સંન્યાસી નથી, હું સાધક નથી, આશ્રમવાસીયે નહીં રહું, આવતી કાલ સવારથી...”

લાંબી દાઢીવાળા બટકા બાબા ઉશ્કેરાટમાં હતા. પરીક્ષિતની વાત સાંભળીને તેમણે ગુસ્સાથી કહ્યું, “આવતી કાલની વાત કરનારા એવા અહંકારમાં રાચે છે કે તેમણે કાળ પર વિજય મેળવ્યો છે. આ ક્ષણ સત્ય છે, બીજું બધું મિથ્યા છે.” કહીને બાબાએ હુકમ કરતા હોય એમ ઉમેર્યું, “જાવ, જઈને સાધના કરાવો.”

“ના..” પરીક્ષિત હજીયે અદબ વાળીને નિરાંતે ઊભો હતો, “જે કામ હું આવતી કાલે નથી કરવાનો એ મારે આજથી જ ન કરવું જોઈએ.”

બાબાએ ફિલોસોફિકલ અંદાજમાં વ્યંગ કરીને પરીક્ષિતની વાતનો જવાબ આપ્યો, “જે આજની ક્ષણને જાળવી લે છે તેને આવતી કાલે મનવાંછિત ફળ મળે છે.”

બાજુમાં ઊભેલા બિલ્વે હાથ જોડીને આંખો મીંચી. તેણે શ્રદ્ધાથી મસ્તક નમાવ્યું, “સત્ય વચન.” તે બબડ્યો.

પરીક્ષિતે અત્યંત નમ્રતાથી છતાં દઢતાથી કહ્યું, “મને હવે કોઈ વાંછના જ નથી.” તેના ચહેરા પર સ્મિત આવી ગયું, “ને ફળ તો કર્મનું હોય, કાર્યનું નહીં.”

“મારી પાસેથી શીખેલું મને શીખવે છે?” બાબાનું મગજ ફટફટ થતું હતું, “જા, જઈને સાધના કરાવ, ત્યાં પચીસ હજાર લોકો રાહ જુએ છે. તેમની શ્રદ્ધા હચમચી જાય એ પહેલાં...”

“જે વાતમાં મને શ્રદ્ધા નથી એ વાત હજારો લોકોને કેમ કહું?” પરીક્ષિતે વચ્ચે જ કહ્યું, “તમે જે કરાવો છો એ સાધના નથી.” પરીક્ષિત અદબ વાળીને ઊભો હતો, “સાધનાનું પ્રયોજન ફળની પ્રાપ્તિ નથી, સ્વયંની શોધ છે. આ સહુ જે કરી રહ્યા છે એ તો અંધશ્રદ્ધા છે. તમે આપેલાં વ્યર્થ વચનો છે. જે નિષ્કલંક પોતે જ પોતાની જિંદગી પોતાની રીતે જીવવાની ઇચ્છા પૂરી નથી કરી શકતો, તે બીજાને શું આપશે?”

“શટ અપ.” બાબાએ દાંત પીસીને કહ્યું, “નિષ્કલંકની જિંદગીમાં તારે રસ લેવાની જરૂર નથી. એ તેનાં કર્મોનું ફળ ભોગવે છે.”

“કર્મ?” પરીક્ષિત વ્યંગ છુપાવી ન શક્યો, “તમને જોઈએ ત્યારે કર્મ અને ફળ બંને શબ્દો ખોટા લાગે. બહાર બેઠેલા બધા જ કંઈ ને કંઈ માગવા આવ્યા છે ને તમે કંઈ આપી શકો એમ નથી તેની તેમને ખબર નથી.” તેણે જરાક કરુણાથી કહ્યું, “બિચારા પૈસા અને સમય બધું બગાડી રહ્યા છે.”

“એ સૌ પ્રાર્થના કરી રહ્યા છે.” બાબાએ પોકળ અવાજમાં દલીલ કરી, “ઈશ્વર પાસે માગવાનો રસ્તો છે, પ્રાર્થના. ને માગી તો કોઈ પણ શકે છે! માણસ જે ઇચ્છે તે માગી શકે, અમે અપાવીશું. અમે તેમની ઇચ્છા પૂરી કરીશું. અમારી પાસે તાકાત છે. ઈશ્વર સાથે સીધો સંવાદ કરવાની તાકાત.”

પરીક્ષિત હસી પડ્યો, “પ્રાર્થના જ ઈશ્વર સાથેનો સંવાદ છે. સહુ પોતપોતાની રીતે આ સંવાદ કરી શકે છે. એમાં બીજા કોઈની જરૂર ક્યાં છે? ઈશ્વરનો કોઈ દલાલ નથી, ન હોઈ શકે.”

“અત્યારે શાસ્ત્રાર્થ કરવાનો છે?” બાબાના અવાજમાં હારી ગયાની બેચેની, ઉશ્કેરાટ અને ચીડ હતાં, “પચીસ હજાર લોકો બહાર બેઠા છે. તેમને શું જવાબ આપું?”

“એ મારે કહેવાનું છે? તમને?” પરીક્ષિતના આ સવાલથી બાબા ઠંડાગાર થઈ ગયા. તેની વાત સમજી ગયા હોય એમ બાબાએ નમ્ર થવાનો પ્રયાસ કરતાં પરીક્ષિતને કહ્યું, “આજનો દિવસ સંભાળી લે. આ બેવકૂફને હું સીધો કરી નાખીશ. આવતા રવિવાર સુધીમાં તેની સાન ઠેકાણે લાવી દઈશ.”

“તેની સાન ઠેકાણે લાવવાને બદલે તમારે બહાર જઈને શ્રદ્ધાળુઓની માફી માગવી જોઈએ. આજનો દિવસ સાધના શક્ય નથી એમ કહી દેવામાં શો વાંધો છે?” પરીક્ષિત સહજ હતો, “આવતા રવિવારે નિષ્કલંક તૈયાર થાય તો...”

“તૈયાર ન થાય તો જીવ લઈ લઉં તેનો. બાર કરોડ પચાસ લાખ રૂપિયાનો સવાલ છે.” બાબાએ હાથ ઉલાળ્યા, માથું ઝટકાવ્યું, “વાહ! બોલ્યા, જઈને કહી દો! સહેલું છે? એક વાર ખબર પડે કે છીંડું પડ્યું છે પછી તો...” તેમણે બેહોશ નિષ્કલંક તરફ જોયું. ફરી એક વાર તેને તમાચો ઠોક્યો, “આના કરતાં તો કોઈ પથરા ઉપર પાણી રેડ્યું હોત તોય ખાડો પડી જાત.” ડ્રાઈવરના ચહેરા પર હવે ઉચ્ચાટ ફેલાવા લાગ્યો. બાબા એક વાર વધારે હાથ ઉપાડે તો ડ્રાઈવર બળવો કરી બેસશે એવું સ્પષ્ટ જણાઈ આવતું હતું. પરીક્ષિતની નજરથી આ હાવભાવ છુપાઈ શકે એમ નહોતા.

“મારે ન બોલવું જોઈએ, છતાંય જતાં પહેલાં એક વાર તમને કહેવા માગું છું.” પરીક્ષિતે આગળ વધીને નિષ્કલંકના ચહેરા પર સ્નેહથી હાથ ફેરવ્યો, “આને મુક્ત કરી દો. આ અહીં નહીં જીવી શકે.”

“તો મરી જશે.” બાબાના ચહેરા પર ઘાતકી કૂરતા ધસી આવી, “આ લોખંડના ગેટમાં એક વાર દાખલ થાય એ પછી અહીંથી બહાર નીકળવાનો કોઈ રસ્તો નથી.” તેમણે તગતગતી આંખે પરીક્ષિત સામે જોયું, “કોઈ માટે નહીં.”

“આ મને કહો છો?” પરીક્ષિતે સીધું જ પૂછી નાખ્યું.

“તને પણ કહું છું.” બાબાનો ચહેરો વધુ કૂર થઈ ગયો, “અહીં દાખલ થતા પહેલાં જ વિચારી લેવાનું. અમે તક આપીએ છીએ, મનોમંથનની. નિર્ણય કરતાં પહેલાં મૌન મંદિરમાં એક અઠવાડિયું રહેવાની છૂટ હોય છે. અહીં સાધના કરવા આવનાર, વર્કશોપ કરવા આવનાર કે ધ્યાન શીખવા આવનાર માટે દરવાજા અંદરથી ખૂલે છે ને તેમને પાછા જવું હોય તો બહારથી પણ...” બાબાએ પહેલાં નિષ્કલંક તરફ, પછી પરીક્ષિત તરફ ને અંતે બિલ્વ તરફ જોયું, “પરંતુ દીક્ષા લેનાર માટે આ મહાયોગેશ્વરી આશ્રમના દરવાજા એક જ વાર ખૂલે છે ને એ પણ પ્રવેશ માટે.”

“તો?” પરીક્ષિત પર કોઈ અસર ન થઈ.

“તો એટલું જ કે અહીંથી મુક્તિનો માર્ગ મૃત્યુ તરફ જ જાય છે.” કહીને બાબાએ અદબ વાળી. વિચિત્ર પ્રકારનું સ્મિત તેમના ચહેરા પર ફેલાઈ ગયું. તેમની મોટી આંખો બંધ થઈ ગઈ.

“આ ધમકી છે?” પરીક્ષિતે પૂછ્યું. આ સંવાદ સાંભળીને બિલ્વ લગભગ ધ્રુજી રહ્યો હતો. ડ્રાઈવરની આંખોમાં પણ ભયની આછી લકીર દેખાતી હતી.

“માના ચરણમાં એક વાર સ્વયંને સમર્પિત કરી દીધા પછી મુક્તિની ઝંખનાનો અર્થ દેહનું વિસર્જન, માત્ર.” બાબાએ કહ્યું, “આ જગતજનની ત્રિપુરસુંદરી યોગેશ્વરીનો હુકમ છે.”

“જગતજનની કોઈ હુકમ આપતી નથી. એ તો મા છે. મા ફક્ત ચાહે છે, સ્નેહ કરે છે, કૃપા વરસાવે છે, તે કોઈનો સંહાર કરતી નથી, કોઈને પીડા આપતી નથી. તે સુંદર છે, શાંત છે, તેજસ્વિની છે, તપસ્વિની છે, મુક્તિદાયિની છે, મોક્ષદાયિની છે. તેને ત્યાં કોઈ બંધન નથી..” કહેતાં-કહેતાં પરીક્ષિતની આંખો મીંચાઈ ગઈ. તેના ચહેરા પર તેજ ઝળહળી ઊઠ્યું.

“ટૂંકમાં તું મંચ પર જાય છે?” બાબાની ધીરજ ખૂટી ગઈ હતી.

“ના.” પરીક્ષિતે કહ્યું.

“જેવી જગતજનની માતેશ્વરીની ઈચ્છા.” કહીને બાબાએ ડરી ગયેલા બિલ્વ તરફ જોયું, “કર્મનું ફળ સહુને મળે છે. માના હુકમનો અનાદર કરનાર સર્વનાશ નોતરે છે.” તેમણે તાળી પાડી. કાળાં કપડાં પહેરીને આવેલા છ-સાત જણમાંથી ચાર જણને તેમણે ઈશારો કર્યો, “આને ઉઠાવો.” બિલ્વે નવાઈથી જોયું, બાબાએ લુચ્ચું હસીને પરીક્ષિત તરફ જોઈને કહ્યું, “ધ્યાનમગ્ન સમાધિ અવસ્થામાં જ મહાપ્રભુ નિષ્કલંક યોગેશ્વર આજે સૌને ચિદાનંદની અનુભૂતિ કરાવશે.” પરીક્ષિતના ચહેરા પર કોઈ ફેરફાર થયો નહીં. બાબા જરા વધારે અકળાયા, “તું એમ નહીં માનતો કે ડોશી પોતાનો કૂકડો સંતાડી દે એટલે ગામમાં સવાર ના પડે.” ખુરશીમાં બેઠેલા અર્ધબેહોશ નિષ્કલંકને ખુરશી સાથે જ ઉપાડીને ચાર જણ ચાલવા લાગ્યા. ડ્રાઈવર તેમને જતા જોઈ રહ્યો. બહાર નીકળતા બાબાએ દાઢમાંથી પરીક્ષિતને કહ્યું, “સાધના કોઈના રોક્યે અટકી ન શકે.” આખુંચે સરઘસ દરવાજા પાસે પહોંચ્યું કે સેન્સરથી દરવાજા ખૂલ્યા, “હું તારી રાહ જોઉં છું. મગજ ઠેકાણે આવે એટલે મંચ પર આવી જજે.” પછી ડ્રાઈવર સામે જોઈને બાબાએ મોઘમ કહ્યું, “સમજાવ આને... ને મોકલ ત્યાં. બાકી...”

બાબા સાથેના પાંચેય જણ અને ખુરશીમાં બેઠેલો નિષ્કલંક બહાર નીકળ્યા કે દરવાજા આપોઆપ બંધ થઈ ગયા.

“મને આ છોકરાની ચિંતા થાય છે.” પરીક્ષિતે શાંત છતાં ચિંતિત અવાજે ડ્રાઈવરને કહ્યું, “તેં ફોન શું કામ કર્યો? જાણતો નથી, આશ્રમની ટેકનોલોજી તરત જ તમારું લોકેશન આપી દે.” બિલ્વ બંનેની વાત સાંભળી રહ્યો હતો, “તું કોઈક રીતે આ છોકરાને તેના રાક્ષસ જેવા કાકાના ત્રાસમાંથી છોડાવ.”

“છોડાવવા માટે તો લઈ ગયો હતો. પેલી બાઈએ ફરી તેને સ્નોટિંગ માટે પાઉડર આપ્યો ને તેમને તો ભાન જ નથી. પેલી ઝેર આપે તોય પી જાય એમ છે.” ડ્રાઈવરના ચહેરા પર તિરસ્કાર અને અસહાયતા સ્પષ્ટ દેખાતાં હતાં.

“તે પ્રેમમાં છે. ચાહે છે હયાતને.” પરીક્ષિતના ચહેરા પર સ્નેહસભર સ્મિત હતું.

“પણ પેલી બાઈ આનો ઉપયોગ કરે છે.” ડ્રાઈવરે કહ્યું, “પૈસા પડાવે છે.”

“મને એવું નથી લાગતું.” પરીક્ષિતે ડોકું ધુણાવ્યું, “તે નિષ્કલંકની બધી ઈચ્છા, બધી જીદ પૂરી કરે છે. કોઈ મા પોતાના સંતાનને લાડ કરેને એમ લાડ કરે છે નિષ્કલંકને. દરેક સ્ત્રીમાં

આ બધા કમ્પાર્ટમેન્ટ હોય જ છે. ભોજ્યેષુ માતા, શયનેષુ રંભા...” જાણે કોઈ યાદ આવ્યું હોય એમ પરીક્ષિતની આંખો ઘડીભર મીંચાઈ ને પછી ખૂલી ગઈ, “હું પ્રભુને પ્રાર્થના કરું છું કે આ બે જણ એક થઈ જાય.”

“તમને ડર નથી લાગતો?” ડ્રાઈવરે આ વાત સાંભળી જ ન હોય એમ પૂછી નાખ્યું.

“શેનો?” પરીક્ષિતનો ચહેરો શાંત અને સૌમ્ય હતો.

“આ લોકો તમને ખતમ કરી નાખશે. તે જાણે છે કે તમે નિષ્કલંકની મદદ કરો છો. તમને અહીંથી બહાર નહીં જવા દે. આશ્રમનાં ઘણાં રહસ્યો છે તમારી પાસે.” ડ્રાઈવરનો અવાજ રીતસર કંપતો હતો, “જે સગા ભત્રીજાને નથી છોડતો તે તમને આસાનીથી જવા દેશે?”

“હું કોઈ રહસ્યોદ્ઘાટન કરવા અહીંથી જતો નથી. મારે આશ્રમનાં કોઈ રહસ્યો સાથે લેવાદેવા નથી. મારા મનમાં જે શ્રદ્ધા લઈને અહીં આવ્યો હતો એ શ્રદ્ધા લુપ્ત થઈ ગઈ છે. જેવું કલ્પ્યું હતું એવું બન્યું નથી, જે ઝંખ્યું હતું એ મળ્યું નથી, જે શોધતો હતો એનું અસ્તિત્વ જ નથી એવું સમજાયું છે મને, અહીં ત્રણ વર્ષ વિતાવ્યા પછી.” પરીક્ષિતે નિઃશ્વાસ નાખ્યો, “બસ, એટલો જ આ આશ્રમનો આભાર છે. અહીં આવ્યો તો સત્ય જડ્યું કે ભગવાં વસ્ત્ર પહેરવાથી સાધુ નથી થવાતું. અફસોસ એ વાતનો છે કે આ વાત ભગવાં પહેર્યા પછી સમજાઈ. સાધુત્વ તો અસ્તિત્વનો ભાગ છે એવું હવે સમજાયું છે, માટે જ કદાચ આશ્રમમાં રહેવાની આવશ્યકતા નથી રહી, હવે!”

“અહીંથી નીકળીને જશો ક્યાં?” ડ્રાઈવરે પૂછ્યું.

“જ્યાંથી આવ્યો હતો ત્યાં.” પરીક્ષિતે કહ્યું.

“ઘેર?” ડ્રાઈવરે ફરી પૂછ્યું.

“ઘર તો આપણે આપેલું નામ છે. ક્યાંક પાછા ફરવાની જગ્યા હોવી જોઈએ એટલે માણસે ઘર બનાવ્યું હશે. આમ તો આપણે બધા એ જ પ્રવાસ કરીએ છીએ ને? ક્યાંકથી આવીએ છીએ ને ત્યાં જ પાછા જઈએ છીએ. કશુંક મેળવવા ભટક્યા કરીએ છીએ. ખાલી હાથે આવીએ છીએ ને ખાલી હાથે જ પાછા ચાલી જઈએ છીએ. હું પણ જેમ આવ્યો હતો તેમ પાછો જઈશ. અહીંનાં રહસ્યો અહીં જ મૂકીને.” ડ્રાઈવર પાંપણ ઝબકાવ્યા વગર પરીક્ષિતની સામે જોઈ રહ્યો. તેને પરીક્ષિતના ચહેરા પર કોઈ અપાર્થિવ તેજ દેખાયું. તેનાથી હાથ જોડાઈ ગયા. પરીક્ષિતે હસીને તેના હાથ છૂટા પાડ્યા, “કોને પ્રણામ કરે છે? મને?”

આંખમાં ઝળઝળિયાં સાથે ડ્રાઈવરથી બોલાઈ ગયું, “તમે તો પામી ગયા. ઈશ્વરને જાણી લીધો. ઈશ્વર જ થઈ ગયા, લગભગ... ત્રીસ-ત્રીસ વર્ષથી આ આશ્રમમાં રહીને બાબા જે ન જાણી શક્યા એ તમે ત્રણ વર્ષમાં...”

“અરે દોસ્ત! હું ભગવાન નથી, થવા માગતોય નથી. થઈ શકું એમ જ નથી.” ખડખડાટ હસી રહેલા પરીક્ષિતના ચહેરા પર નાના બાળક જેવી સરળતા અને આંખોમાં કોઈ મહાન સંત જેવું તેજ હતું.